

Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Investigation of Teachers' Opinions on Discipline Problems They Face in the Classroom

ÖZET

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, kolayda örneklem yaklaşımı kullanılarak araştırmaya dâhil edilen 11 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplamak için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacı verileri elde etmek için yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiştir. Görüşme formundan elde edilen ham veriler, veri analizinde kullanılmak üzere yöntemsel olarak hazırlanmıştır. İçerik analizi ile verilerin değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin sınıfta karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarının davranış bozuklukları ve kurallara uymama temaları altında toplandığını göstermektedir. Davranış bozuklukları arasında öğretmene saygısızlık, akran zorbalığı ve kaba konuşma sıklıkla görülmektedir. Kurallara uymama ise dersin akışını bozma, ilgisizlik ve konuşma gibi davranışları içermektedir. Araştırma, iletişim, eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon gibi stratejilerin istenmeyen davranışların önlenmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öğrenci, Disiplinsiz Öğrenci Davranışı.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine teachers' views on the discipline problems they encounter in the classroom. In this study, phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used. The study group consisted of 11 teachers and parents who were included in the study using a convenience sampling approach. A semi-structured interview form was used to collect data. The researcher conducted face-to-face interviews to obtain data. The raw data obtained from the interview form were methodologically prepared to be used in data analysis. Content analysis was used to evaluate the data. According to the results of the research, it is seen that the undesirable student behaviors encountered by teachers in the classroom are grouped under the themes of behavioral disorders and disobeying the rules. Disrespect to the teacher, peer bullying and rude speech are frequently seen among behavioral disorders. Disobeying rules includes behaviors such as disrupting the flow of the lesson, apathy and talking. The study reveals that strategies such as communication, organizing the educational environment and motivation are effective in preventing unwanted behaviors.

Keywords: Teacher, Student, Undisciplined Student Behavior

GİRİŞ

Eğitim yönetimi sıralamasında ilk ve en önemli aşama sınıf yönetimidir. Öğrenciler sınıfta birbirleriyle yüz yüze etkileşime girebilirler. İhtiyaç duyulan temel eğitim kaynakları sınıftadır: öğrenciler, öğretmenler, programlar ve materyaller. Sınıf yönetiminin etkililiği, eğitim yönetiminin kalitesini önemli ölçüde etkiler (Başar, 1999). "Sınıf yönetimi" terimi, öğrenciler için yapılandırılmış ve güvenli bir öğrenme ortamı yaratma sürecini tanımlar. Çalık'a (2003) göre sınıf yönetimi, başarılı öğretme ve öğrenme için stratejiler geliştirmeyi ve bunları uygulamaya koymayı gerektirir. Sınıf yönetiminin amacı, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artıracak olumlu, güvenli ve düzenli bir öğrenme ortamı oluşturmak ve bunu sürdürmektir. Kuralların belirlenmesi, disiplin sürecinin ve stratejisinin önemli bir parçasıdır. Disiplin, sınıfta öğrenmeye elverişli bir atmosfer sağlamak için kuralların uygulanmasını ve istenmeyen davranışların durdurulmasını içeren daha geniş bir terimdir (Kıran, 2008). Sınıf yönetimi bağlamında disiplin, öğrencileri eylemlerinin sorumluluğunu kabul etmeye ve belirli davranışların kendileri için uygun olup olmadığını doğru bir şekilde belirlemeye teşvik etmeyi ifade eder (Küçükahmet, 2009). Eğitimcilerin en önemli görevlerinden biri, sınıf yönetimi ve disiplin için yönergeler oluşturmaktır. Bunun nedeni, disiplin ve sınıf yönetimi için işlevsel yönergeler oluşturmanın eğitime ayrılan zamanı artırması, enerji ve zaman israfını azaltması ve sınıfta düzeni ve net beklentileri teşvik etmesidir. Öğrenciler olumsuz davranışlar sergilediğinde, kuralı öğrenmemiş olmaları, kurala nasıl uyacaklarını bilmemeleri ya da o durumda nasıl davranacaklarını bilmemeleri son derece olasıdır (Yüksel, 2003).

Yeni ve deneyimsiz öğretmenlerin karşılaştığı en önemli zorluklardan biri, öğrenmeye elverişli bir sınıf düzeni yaratmak ve bunu sürdürmektir (Kıran, 2008). Birçok eğitimci bu alanı öğrencilerle çalışmayı sevdiği için seçmesine rağmen, araştırmalar yeni öğretmenlerin çoğu zaman sorumluluklarını kontrol altında tutmakta zorlandıklarını ortaya

Aras Kılıncı¹
İrem Kılıncı²

How to Cite This Article

Kılıncı, A. & Kılıncı, İ. (2023).

"Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:52; pp:3264-3277. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.71112>

Arrival: 17 June 2023

Published: 31 August 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen., MEB, Ankara, Türkiye

² Öğretmen., MEB, Ankara, Türkiye

koymaktadır (Celep, 2004). İstenmeyen davranışlar, öğrencilerin öğrenme süresini kısaltmanın yanı sıra sınıf ortamı üzerinde de zararlı bir etkiye sahiptir. Deutsch (1960) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, eğitmenler eğitim için ayrılan zamanın %75'ini sınıfı yıkıcı davranışlardan uzak tutmak için harcamaktadır. Disiplin sorunları genellikle etkili öğrenme ve öğretimin önündeki başlıca engel olarak görülmektedir. ABD'de Ulusal Eğitim Derneği (NEA) tarafından yapılan bir araştırmada, devlet okullarındaki öğretmenlerin %66'sı öğrencilerin sınıftaki davranışlarını kontrol etmenin en büyük zorlukları olduğunu söylemiştir. Bu nedenle, çoğu eğitimci uygunsuz davranışlarla başa çıkarken daha fazla güç beklemektedir. Ayrıca, öğretmen yetiştiren enstitülere göre (aktaran Gökçe, 2016), bu alanda eğitim şarttır. Celep'e (2000) göre, öğretmen etkililiği üzerine yapılan araştırmaların çoğunda, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri, öğretimlerinin başarısını belirlemede son derece önemlidir ve sınıf yönetimi becerilerinden ciddi şekilde yoksun olan bir öğretmenin son derece başarılı olması mümkün değildir.

Bireyin sosyal yaşamı, davranışları üzerinde bir kontrol mekanizması görevi görür. Sosyal kontrol işlevi gören çeşitli sistemler vardır. Bunlar arasında okul temelli eğitim denetimi en önemlilerinden biridir. Okullarda, öğrenci davranışlarını yönetmek için disiplin politikaları ve prosedürleri kullanılır. Kontrol mekanizmalarının üzerine kurulduğu "sosyal ve kurumsal kurallar" tarafsız gibi görünse de, okulun türüne ve belirli bir sosyoekonomik özelliğin yoğunlaştığı bir mahallede bulunup bulunmadığına bağlı olarak bir miktar değişiklik gösterir (Yıldırım & Aydın, 2019). Disiplinin çoğu insan üzerinde faydalı bir etkisi olmadığını ve bu nedenle disiplin ihlallerine yol açtığını iddia eden Yıldırım ve Aydın'a (2019) göre disiplin, ister ailede ister okulda isterse de işte olsun, bireylerin belirli standart kalıplara uymasını gerektiren bir durumdur (Hemde, 2010).

Okul disiplin sorunları, eğitim kurumlarının başa çıkması gereken en önemli konulardan biridir. Literatürde en çok tartışılan ve incelenen konulardan biri de okullardaki disiplindir (Yıldırım & Durdağı, 2016). Disiplin sorunlarının biçimleri ve nedenleri tüm eğitim düzeylerinde ve türlerinde farklılık gösterse de bir olgu olarak disiplin sorunlarına tüm okullarda rastlanabilir. Buna karşılık, mesleki-teknik liseler, eğitim sistemi genelinde diğer tür ve kademelere kıyasla çok daha fazla disiplin sorunu yaşanan kurumlardır (Çelebi & Çopur, 2015).

Disiplin konusundaki akademik araştırmalar disiplin sorunlarının tanımı, nedenleri ve çözüm yolları üzerinde yoğunlaştığından, sorunun sosyoekonomik yönü göz ardı edilmektedir. Başka bir deyişle, okuldaki davranış sorunlarının sosyal bileşeni göz ardı edilmekte ve ailenin sosyal çevresinin çocuk üzerindeki etkisi göz ardı edilmektedir (Yıldırım & Aydın, 2019). Küresel gerçekliğe benzer şekilde, Türkiye'de de yoksul çevrelerden gelen veya yoksul mahallelerde bulunan okullardaki çocuklar arasında disiplin sorunları çok daha yaygındır (Baş ve Beyhan, 2013: 55).

Kurallara uyma ihtiyacı, en geniş anlamıyla disiplinin bir başka tanımıdır. Başka bir deyişle disiplin, belirli amaçlar için bir araya gelmiş insan gruplarının uyum içinde yaşamalarını sağlamak için uygulanan kurallar, yönergeler ve eylemleri ifade eder. Bu bakış açısına göre disiplin, bireylere hangi davranışların iyi ve doğru, hangi davranışların kötü ve yanlış olduğunu öğretmek ve kişinin öğrendiklerine uygun davranmasını sağlamak için bir araç görevi görmektedir (Tahiroğlu, 2019).

Disiplinin faydalarından ziyade sakıncalarına odaklanan eleştirel çalışmalar giderek yaygınlaşmaktadır. Bu itirazlar, disiplinin kişisel gelişimi nasıl kısıtladığının ve insanların kendi alışkanlıklarını kontrol etmelerini nasıl engellediğinin altını çizmektedir. Bu bağlamda disiplin, belirli bir amacı gerçekleştirmek için bireyselleşme süreciyle birlikte çalışan sosyal bir sınır olarak tanımlanmaktadır (Gümüş, 2016).

İnsanların disiplin dendiğinde akıllarına hemen baskı ve otoritenin geldiğini ve bu algının insanların kendi kendilerini yönetme kapasitesinden yoksun oldukları, yönlendirilmeleri ve eyleme zorlanmaları gerektiği ve asla yeterli özdenetim uygulayamayacakları düşüncesine dayandığını iddia etmektedir. Bu nedenle, kendi davranışlarını yönetemeyen ve sürekli baskı altında olan kişilerin dış kontrole daha fazla ihtiyaç duyduklarını ve sonuç olarak davranışlarını koşullara uyacak şekilde şekillendirdiklerini iddia etmektedir (Çelebi & Çopur, 2015). Arcak'a (2005) göre, çoğu insan disipline iyi yanıt vermez ve sonuç olarak, ister evde, ister okulda, ister işyerinde olsun, disiplin ihlalleri meydana gelir (Hemde, 2010). Disiplin, insanların belirli standart kalıplara uymasını gerektiren bir durumdur.

Celep'e (2000) göre disiplinin amacı, işbirliği yapmayan, saldırgan ya da diğer insanların engellemelerinin hedefi olan kişilerin haklarını savunmaktır. Bu durumda disiplin, kural dışı davranışlara maruz kalan bireylerin bakış açısından görülmekte ve amacının onların mağduriyetlerini sona erdirmek olduğu vurgulanmaktadır (Aküzüm, Yavaş, Çetin ve Uçar, 2015).

Disiplin konusu, literatürde bireysel eylemlere dayalı olarak disiplini ele alan yöntemlerin yanı sıra sosyal kontrol ve kontrol işlevi açısından da incelenmiştir. Bu araştırmada bireysel disiplin, toplumsal kontrol çerçevesinde ele alınmaktadır. Disiplinin bu şekilde toplumsal kontrolle ilişkilendirilmesiyle disiplin fikri sosyolojik bir çerçevede konumlandırılmaktadır (Tahiroğlu, 2019).

Mesleki-teknik liselerde disiplin sorunlarının daha yaygın olması nedeniyle araştırma, öğrenci kitlesinin sosyoekonomik yapısı ile buradaki durum arasındaki bağlantıyı incelemektedir. Bu anlamda araştırma, toplumsal bir

endişe kaynağı olan gençlerin zararlı davranışlarının sosyoekonomik nedenlerini kavramaya yönelik bir çabadır. Disiplin sorunlarının sosyoekonomik nedenlerini inceleyerek, disiplinin sınıfta başladığı ve orada çözüleceği şeklindeki geleneksel görüşün ötesine geçmek mümkündür. Bu farkındalık, soruna uygulanabilir bir çözüm bulunmasına da yardımcı olacaktır (Gümüş, 2016). Sonuç olarak, okul içindeki disiplin sorunlarını çözmek için okul dışındaki faktörler kullanılmalıdır.

Alanyazında disiplini bireysel davranışlar temelinde ele alan yaklaşımların dışında, disiplin kavramını toplumsal denetim ve kontrol işlevi bakımından ele alan çalışmalar da bulunmaktadır (Erdem ve Egemen, 2016). Çalışmada bireysel disiplin, toplumsal denetim bağlamında ele alınmaktadır. Bu bakımdan çalışmada disiplin kavramı, toplumsal denetimle ilişkilendirilerek sosyolojik bir bağlama oturtulmaktadır (Sadık, 2000). Disiplin, eğitim ortamlarında düzenin sağlanması, öğrencilerin davranışlarının kontrol edilmesi ve olumlu bir öğrenme ortamının oluşturulması için kullanılan bir kavramdır. Disiplin, öğrencilerin kurallara uyma, sorumluluk alma, davranışlarını kontrol etme, öğretmenin talimatlarına uyum gösterme ve diğerlerine saygı gösterme becerilerini içerir (Erdem ve Egemen, 2016). Okullarda ve sınıflarda disiplin, öğretmenlerin belirli kurallar ve beklentiler belirleyerek öğrencilerin davranışlarını yönlendirmesini ve düzeni sağlamasını gerektirir. Disiplin, sınıf içinde düzenin sağlanmasına yardımcı olurken, öğrencilerin eğitimlerine odaklanmalarını ve başarılı olmalarını destekler (Gümüş, 2016). Disiplin, pozitif davranışların teşvik edilmesi, kurallara uymanın ödüllendirilmesi ve olumsuz davranışların uygun bir şekilde yönetilmesini içerir. Öğretmenler, sınıfta disiplini sağlamak için çeşitli stratejiler kullanır, bu stratejiler arasında sınıf kurallarının belirlenmesi, tutarlılık, öğrencilere örnek olma, iletişim becerilerinin kullanılması ve olumlu takviye yöntemlerinin uygulanması yer alır (Demir, 2013). Disiplin, bir öğrencinin davranışlarını düzenlemekten daha fazlasını içerir. Aynı zamanda öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunur, öz-denetim becerilerini geliştirir ve sosyal uyumu destekler. Disiplin, sınıf ortamında saygı, işbirliği, empati ve sorumluluk gibi değerlerin gelişimini teşvik eder.

Bu çalışmada, öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına yönelik görüşlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Katılımcılara göre öğrenme-öğretme süreçlerinde istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir? En sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. Katılımcılara göre öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri (kaynakları) nelerdir?
3. Katılımcılara göre öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik hangi stratejilerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin?
4. Katılımcılara göre sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenin rolü nedir? Öğretmenler ne tür yöntemler ya da stratejilerden yararlanabilir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel bir araştırma yöntemi olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji deseni, farkında olduğumuz ancak tam olarak kavrayamadığımız olgulara odaklanan yeni bir araştırma stratejisidir. Ayrıca, öznel görüşün tanımlanmasına daha fazla önem veren ve bireysel farklılıkları dikkate alan yeni bir araştırma perspektifini de içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada, nitel bir araştırma yöntemi olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji deseni, bireylerin deneyimlerini ve algılarını anlamak için kullanılan bir araştırma stratejisidir. Bu desen, farkında olduğumuz ancak tam olarak kavrayamadığımız olgulara odaklanır ve bu olguların öznel görüşlerini tanımlamaya yönelik bir yaklaşım sunar. Fenomenolojik araştırmalar, bireylerin deneyimlerini anlamak, yaşanan olayları ve olayların içerdiği anlamları keşfetmek için kullanılır. Araştırmacılar, katılımcıların deneyimlerini anlamak için derinlemesine ve açık uçlu görüşmeler yaparlar. Bu görüşmelerde, katılımcıların kendi deneyimlerini ifade etmeleri teşvik edilir ve araştırmacı, katılımcıların anlatılarını analiz ederken ortak temaları ve anlamları ortaya çıkarmaya çalışır. Fenomenoloji deseni, katılımcıların öznel deneyimlerine odaklanırken, bireysel farklılıkları ve çoklu perspektifleri dikkate alır. Bu yaklaşım, araştırmada derinlemesine ve zengin bir anlayış sağlarken, katılımcıların kendi seslerini duyurma fırsatı verir (Karataş, 2015). Bu çalışmada kullanılan fenomenoloji deseni, öğretmenlerin deneyimlerini ve beklentilerini anlamak amacıyla kullanılmıştır. Araştırmacı, öğretmenlerle yapılan görüşmeler ve anlatı analizi yoluyla öğretmenlerin deneyimlerini derinlemesine incelemiştir. Bu desen, öğretmenlerin iç dünyalarına ışık tutarak, yöneticilerin nasıl motive edici bir ortam yaratabileceği konusunda önemli bilgiler sunmaktadır. Sonuç olarak, fenomenoloji deseni, bireylerin öznel deneyimlerini anlamak ve bu deneyimlerden ortaya çıkan anlamları keşfetmek için kullanılan etkili bir nitel araştırma yöntemidir. Bu desen, araştırmacılara katılımcıların deneyimlerini ve perspektiflerini derinlemesine anlama fırsatı verirken, araştırmaya katılan bireylerin öznel dünyalarının değerini vurgular.

Çalışma Grubu

Araştırmacının çalışma grubunu kolayda örnekleme yöntemi (Karataş, 2015) ile dahil edilen 11 öğretmen oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme yöntemi, bir araştırmada örnekleme yaparken, araştırmacının kolaylık ve erişilebilirlik nedeniyle belirli bir gruptan veya birimden örneklem seçme yaklaşımıdır. Bu yöntemde, araştırmacı, örneklem seçimini pratiklik veya zaman ve maliyet tasarrufu gibi faktörlere dayandırır. Kolayda örnekleme yönteminde, araştırmacı, seçilen örneklemin temsil ediciliği konusunda dikkatli olmalıdır. Çünkü bu yöntemle seçilen örneklem, genel popülasyonu tam olarak temsil etmeyebilir ve yanlılık oluşabilir. Kolayda örnekleme yöntemi, özellikle küçük örneklem veya sınırlı kaynaklarla yapılan çalışmalarda kullanılmaktadır. Örneğin, bir araştırmacı bir okuldaki öğretmenlerin görüşlerini incelemek istiyor olsun. Araştırmacı, zaman ve kaynak sınırlamaları nedeniyle örneklem seçimini kolayda yöntemiyle yapabilir. Böylece, örnekleme yaparken okuldaki öğretmenlere ulaşmak kolay olduğu için bu gruptan öğretmenler seçilebilir (Karataş, 2015). Araştırmaya katılanların cinsiyet, yaş ve kıdemlerine ilişkin bilgiler toplanmış ve ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Örnekleme ait bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

No	Cinsiyet	Branşı	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Erkek	İngilizce	14	Lisans
K2	Erkek	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni	10	Yüksek Lisans
K3	Kadın	Rehber Öğretmen	20	Lisans
K4	Kadın	Almanca	12	Lisans
K5	Kadın	Müzik	28	Yüksek Lisans
K6	Kadın	Tarih	8	Lisans
K7	Kadın	İngilizce	8	Lisans
K8	Kadın	Matematik	22	Lisans
K9	Kadın	Felsefe	26	Lisans
K10	Kadın	Almanca	1	Lisans
K11	Kadın	Türk Dili ve Edebiyatı	8	Lisans

Tablo 1’de verilen katılımcıların profili incelendiğinde, cinsiyet bakımından çalışmada 9 kadın 2 erkek öğretmen olduğu görülmüştür. Branşları bakımından çalışmada 2 Almanca, 1 Beden Eğitimi ve Spor, 1 Felsefe, 2 İngilizce, 1 Matematik, 1 Müzik, 1 Rehberlik, 1 Tarih ve 1 de Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni yer almıştır. Kıdem süreleri bakımından ise en az 1 yıl, en fazla 28 yıllık kıdeme sahip öğretmenler çalışmada yer almıştır. Eğitim durumları incelendiğinde ise katılımcıların 2’si yüksek lisans, 9’u de lisans mezunu olduklarını belirtmişlerdir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler geliştirilen yarı-yapılandırılmış bir görüşme formuyla toplanmıştır. Görüşme formunun geliştirilmesi için ilgili alan yazın detaylı olarak incelenmiş ve açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu görüşlerine başvurma adına alanında uzman 3 okul müdürüne e-posta yoluyla gönderilmiş, gerekli incelemeleri yapan müdürler bazı geri dönütlerde bulunmuştur. Görüşme formu bu geri dönütlere göre geliştirilmiştir. Görüşme öncesi katılımcılarla telefonla iletişim kurularak araştırma hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmış ve kendilerine görüşme formunun gönüllülük esas alınarak görev yaptıkları okullarda kendilerine uygun bir saatte uygulanmak istendiği ifade edilmiştir. Görüşmeler ortalama 25 dakika sürmüştür. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar yazılımsı daha sonra kendilerine okunarak teyit alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verileri elde etmek için araştırmacılar tarafından çevrim içi görüşme formu yolu ile iletişim sağlanmıştır. Araştırma görüşmesinin süresi yaklaşık 25 dakika olmuştur. Görüşme öncesinde, araştırmacının özgünlüğünü güvence altına almak için katılımcılarla samimi bir diyalog kurulmuştur. Ayrıca katılımcılara görüşlerini dile getirmeleri için özgürlük tanınmıştır. Görüşmeler, katılımcılar tarafından dile getirildikleri şekliyle kaydedilmiş ve doğrulanabilirliği garanti altına almak için görüşmelerin kâğıda dökümü yapılmıştır. Kapsamlı bir açıklama yapılarak aktarılabilirlik sağlanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi tercih edilmiş ve görüşme formu ile elde edilen ham bilgiler sistematik olarak organize edilmiştir. Katılımcıların görüşme sırasında her bir soruya verdikleri yanıtlar farklı sayfalara taşınmıştır. Her katılımcının aynı soruya verdiği yanıtlar toplanmıştır. Toplanan bilgiler düzenlenmiş ve ana tema ve kodmalama yolu ile analiz edilmiştir. Veriler arasındaki bağlantıların incelenmesi, belirli sonuçların çıkarılmasına olanak sağlamış ve bu sonuçlar daha sonra hazırlanan temalara uygun olarak düzenlenmiş ve yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

BULGULAR

Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına yönelik görüşlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesine yönelik olarak yapılan araştırmada, araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve analizi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin tema ve kodlara aşağıdaki bölümlerde yer verilmiştir.

Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde En Sık Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve öğretmenlere yöneltilen “Sizce öğrenme-öğretme süreçlerinde istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir? En sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?” şeklindeki açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde En Sık Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Davranış bozuklukları	Öğretmene saygısızlık	5	K1,2,4,7,8,
	Akran zorbalığı	4	K1,2,5,10
	Kaba ve küfürlü konuşmak	3	K1,2,4
	Alay etmek	2	K7,10
	Sözlü taciz	2	K1,2
	Şiddete başvurmak	2	K1,2
	Başkalarını dinlememek	1	K7
	Hakaret etmek	1	K8
	Kavga etmek	1	K3
	Ukalalık etmek	1	K8
Okul ve sınıf kurallarına uymama	Dersin akışını bozmak	3	K1,2,6
	Derslere karşı ilgisizlik	3	K4,8,10
	Derste konuşmak	2	K9,10
	Derste uyumak	2	K10,11
	Okul dışında dersle ilgili sorumlulukları yerine getirmemek	2	K10,11
	Ders dışı etkinliklerle uğraşmak	1	K11
	Ders için gerekli bilgileri not etmemek	1	K10
	Ders materyallerini yanında bulundurmamak	1	K10
	Derse geç girmek	1	K10
	Derse odaklanamamak	1	K9
	Dersi dinlememek	1	K10
	Kopya çekmek	1	K3
	Okulda sigara içmek	1	K3
	Okuldan izinsiz ayrılmak	1	K3
	Sınıfın huzurunu bozmak	1	K1
	Sorulan sorulara cevap vermemek	1	K10
	Sorumluluktan kaçınmak	1	K4
Telefonunu derse girerken teslim etmemek	1	K3	

Tablo 2 incelendiğinde; öğrenme-öğretme süreçlerinde en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının 1. Davranış bozuklukları (f=22) ile 2. Okul ve sınıf kurallarına uymama (f=25) olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir.

Davranış bozuklukları teması altında; öğretmene saygısızlık, akran zorbalığı, kaba ve küfürlü konuşmak, alay etmek, sözlü taciz, şiddete başvurmak, başkalarını dinlememek, hakaret etmek, kavga etmek, ukalalık etmek olmak üzere 10 adet kod belirlenmiştir. Buna göre katılımcılarca en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları kapsamındaki davranış bozuklukları öğretmene saygısızlık (f=5), akran zorbalığı (f=4), kaba ve küfürlü konuşmak (f=3), alay etmek (f=2), sözlü taciz (f=2), şiddete başvurmak (f=2), şeklinde sıralanmaktadır. Konuyla ilgili katılımcıların bazı görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“İstenmeyen öğrenci davranışları ...akran zorbalığı, kaba ve küfürlü konuşma, şiddete başvurma, öğretmene karşı saygısızlık, sözlü taciz.” (K1)

“İstenmeyen öğrenci davranışlarının başında akran zorbalığı, kırıcı ve küfürlü konuşmak, sorunlarını şiddet eğilimli yollarla çözmeye çalışmak gelmektedir. Bunları öğretmene karşı saygısızlık, sözlü taciz ...takip etmektedir.” (K2)

“...Kavga etmek.” (K3)

“En sık karşılaşılan ise kaba, saygısız davranışlar ve küfürlü konuşma.” (K4)

“Bana göre akran zorbalığı yapan çocuklardır. Ve en önemlisi. Çünkü bu çocukların hedefi amacı ve pozitif düşünme şekli maalesef yoktur. Ve topluma karıştığında engelleri şiddetle çözmeye meyillidir.” (K5)

“Başkalarını dinlememek. ...Öğretmene karşı saygı bir tutum sergilememe (sakız çiğneme...) Öğrencilerin birbirlerine karşı saygısız, alaycı tavır sergilemeleri.” (K7)

“Saygısızlık, ukalalık. Hakaret etme.” (K8)

“Öğrenme ve öğretme sürecinde istenmeyen davranışlar; ...akranları ders ile ilgili soru cevaplarırken zorbalık yapma- alay etmek, ...gibi sıralanabilir.” (K10)

Okul ve sınıf kurallarına uymamak teması altında en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları ise; dersin akışını bozmak, derslere karşı ilgisizlik, derste konuşmak, derste uyumak, okul dışında dersle ilgili sorumlulukları yerine getirmemek, ders dışı etkinliklerle uğraşmak, ders için gerekli bilgileri not etmemek, ders materyallerini yanında bulundurmamak, derse geç girmek, derse odaklanamamak, dersi dinlememek, kopya çekmek, okulda sigara içmek, okuldan izinsiz ayrılmak, sınıfın huzurunu bozmak, sorulan sorulara cevap vermemek, sorumluluktan kaçınmak, telefonunu derse girerken teslim etmemek olmak üzere 18 adet kod halinde sıralanmıştır. Buna göre katılımcılarca okul ve sınıf kurallarına uymamak teması altında en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının dersin akışını bozmak (f=3), derslere karşı ilgisizlik (f=3), derste konuşmak (f=2), derste uyumak (f=2), okul dışında dersle ilgili sorumlulukları yerine getirmemek (f=2), olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların okul ve sınıf kurallarına uymama teması kapsamındaki istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“İstenmeyen öğrenci davranışları sınıf huzuru bozma, dersin işlenişini sabote etme...” (K1)

“İstenmeyen öğrenci davranışlarının başında... ve dersin akışını bozmak takip etmektedir.” (K2)

“Telefonunu derse girerken teslim etmemek, okulda sigara içme, okuldan izinsiz ayrılma, kopya çekmek.” (K3)

“Derslere karşı ilginin düşük olması, kaygısıyla, herhangi bir konuda sorumluluk alamama ya da almama.” (K4)

“Ders işlenişini aksatan, okul ve sınıf kurallarına uymayan.” (K6)

“...Ders dinlememe.” (K8)

“Derse odaklanamama, ilgisinin başka bir nesnede olması, konuşma vs.” (K9)

“Öğrenme ve öğretme sürecinde istenmeyen davranışlar; öğrencinin derste konuşması, derse katılımın olmaması veya az olması, sorulan sorulara cevap vermeme, dersi dinlememe, uyuma, ders için gerekli olan bilgileri not etmeme, ders materyallerini yanında bulundurmama, derse geç girme, ...okul dışında ders ile ilgili verilen sorumlulukları yerine getirmeme gibi sıralanabilir.” (K10)

“Ödev yapmama, derste uyuma, ders dışı etkinliklerle uğraşma. En sık karşılaşılan ödev yapmama.” (K11)

Öğretme-Öğrenme Sürecinde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri (Kaynakları)

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve öğretmenlere yöneltilen “Size göre öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri (kaynakları) nelerdir?” şeklindeki açık uçlu soruya katılımcı öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğretme-Öğrenme Sürecinde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenlerine İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Öğretmen ve Okul ile İlgili Nedenler	Öğrencinin dikkat eksikliği ve derse odaklanamaması	2	K10,11
	Öğrencinin ilgisinin çekilememesi	2	K10,11
	Öğrencinin bazı kuralların nedenini anlamlandırılmaması	1	K3
	Öğrenciler arasında saygının önemini yitirmiş olması	1	K7
	Öğrencinin kendisini okula ait hissetmemesi	1	K3
	Öğrencinin yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmemesi	1	K10
	Öğretmenlerin öğrenci ile iletişim kurarken iletişim engellerini kullanıyor olması	1	K3
Kişisel Nedenler	Geleceğe dair ümitsizlik ve hedefsizlik	2	K5,10
	Ergenlik döneminde bağımsız olma ihtiyacı	1	K3
	Derse hazırlıklı gelmeme	1	K11
	Geçmiş konularla ilgili bilgi eksikliği	1	K9
	Kitap okuma alışkanlığının olmaması	1	K9
	Motivasyon eksikliği	1	K9
	Otoriteye başkaldırma dürtüsü	1	K3
	Sosyal medya ve sanal dünyada yaşama	1	K4
Ailevi Nedenler	Sorunlu aile yapısı	3	K1,2,8
	Aile ortamında çocukların şımartılmış olması	2	K1,8
	Aile içinde çocuğun duygu ve düşüncelerinin dikkate alınmaması	1	K6
	Aile içinde yeterli ahlaki eğitimin verilmemesi	1	K6
	Sevgisizlik, değer görmeme, kendini ifade edememe	1	K5

Tablo 3 incelendiğinde öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerine ilişkin katılımcıların görüşlerinin; öğretmen ve okul ile ilgili nedenler (f=9); kişisel nedenler (f=9); ailevi nedenler (f=8) olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir.

Öğretmen ve okul ile ilgili nedenler teması altında; öğrencinin dikkat eksikliği ve derse odaklanamaması, öğrencinin ilgisinin çekilememesi, öğrencinin bazı kuralların nedenini anlamlandıramaması, öğrenciler arasında saygının önemini yitirmiş olması, öğrencinin kendisini okula ait hissetmemesi, öğrencinin yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmemesi, öğretmenlerin öğrenci ile iletişim kurarken iletişim engellerini kullanıyor olması şeklinde 10 adet kod belirlenmiştir. Buna göre; öğrencinin dikkat eksikliği ve derse odaklanamaması (f=2) ile öğrencinin ilgisinin çekilememesi (f=2) öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmen ve okul ile ilgili nedenleri arasında ilk sıralarda yer almıştır. Katılımcıların istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmen ve okulla ilgili nedenleri teması kapsamındaki görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Bazı kuralların nedenini anlamlandıramaması (telefon teslim etmeme, okuldan kaçma gibi). ...Öğrenci ile iletişim kurarken iletişim engellerini kullanıyor olmamız (öğüt verme, iletişimi sadece istediğimiz mesajı iletmek olarak görüp öğrenciyi dinlememek, bağırarak, notla ya da disipline vermekle tehdit etmek gibi yöntemlerle öğrenciyi kaybetmek. Öğrencinin kendisini okula ait hissetmemesi, kabul görmemesi.” (K3)

“Öğrencilerin birbirlerine karşı her türlü saygı göstermemeleri, birbirlerine karşı alaycı üslup ve tavır içerisinde olmalarıdır. Kendilerinin saygının önemini yitirmiş olmalarıdır.” (K7)

“İstenmeyen öğrenci davranışlarının başlıca nedeni öğrencinin dikkat eksikliği olabilir. Bunun yanında ilgisinin çekilememesi, ...yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeme, ilgisi ve yeteneği olmayan dersleri zorunlu kılma, kişisel-ailevi problemlerden kaynaklı dikkatini toplayamama birkaç neden arasında gösterilebilir.” (K10)

“Derse odaklanamama, derse hazırlıklı gelmeme, dersteki konunun öğrencinin dikkatini çekmemesi.” (K11)

Kişisel nedenler teması altında; geleceğe dair ümitsizlik ve hedefsizlik, ergenlik döneminde bağımsız olma ihtiyacı, derse hazırlıklı gelmeme, geçmiş konularla ilgili bilgi eksikliği, kitap okuma alışkanlığının olmaması, motivasyon eksikliği, otoriteye başkaldırma dürtüsü, sosyal medya ve sanal dünyada yaşama şeklinde 8 adet kod belirlenmiştir. Buna göre; öğrencinin geleceğe dair ümitsizlik ve hedefsizliği (f=2) öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının kişisel nedenleri arasında ilk sırada gelmektedir. Katılımcıların istenmeyen öğrenci davranışlarının kişisel nedenleri teması kapsamındaki görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“...Ergenlik döneminde bağımsız olma ihtiyacı “ben büyüdüm neden bana karıştıyorsunuz. Otoriteye başkaldırma (sigara içmeme engel olamazsınız).” (K3)

“Genelde yetiştirme biçimi diye özetleyebirdik önceden ama şu anda sadece aile değil hatta aile sınırlarının içinde başka bir kişilik sergileyip okula gelince farklı olan öğrenciler daha fazla. Bence en temel sebep sosyal medya içinde sanal dünyada yaşama isteği hatta yaşamak. Sanal dünya dediğimiz her şeye ulaşmamızı sağlayan olgu bizlere kötü örnekleri de bariz şekilde sundu. Ve en kötüsü de bu kötü davranışlara ya tepkisiz kalındığını ya da bu davranışlar sonucu cezalandırmayan aksine istediklerini elde eden kişileri gördüler.” (K4)

“...amaçsız olma.” (K5)

“Motivasyon eksikliği, geçmiş konularla ilgili bilgi eksikliği, kitap okuma alışkanlığının olmaması.” (K9)

“Geleceğe dair ümitsizlik ve hedeflerinin olmayışı...” (K10)

“Derse hazırlıklı gelmeme.” (K11)

Ailevi nedenler teması altında; sorunlu aile yapısı, aile ortamında çocukların şımartılmış olması, aile içinde çocuğun duygu ve düşüncelerinin dikkate alınmaması, aile içinde yeterli ahlaki eğitimin verilmemesi, sevgisizlik, değer görmeme, kendini ifade edememe şeklinde 5 adet kod belirlenmiştir. Buna göre; sorunlu aile yapısı (f=3) ve aile ortamında çocukların şımartılmış olması (f=2) öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının kişisel nedenleri arasında en başta gelmektedir. Katılımcıların istenmeyen öğrenci davranışlarının ailevi nedenleri teması kapsamındaki görüşleri aşağıya çıkartılmıştır:

“Aile ortamında şımartılmış çocukların ilgi çekebilmek adına sınıfta benzer süreçlerin yaşanmasına neden olabilmektedir. Sorunlu aile yapısına sahip öğrencilerin istenmeyen öğrenci davranışlarının temelini oluşturduğunu düşünüyorum.” (K1)

“Meslek yaşantım boyunca edindiğim veriler doğrultusunda sorunlu öğrencilerin genellikle sorunlu aile ortamlarında büyüdüğü ve genellikle tek ebeveynli olduklarını saptadım. Sorunlu öğrencinin velisi ile yaptığım görüşmelerde edindiğim sonuç aile bireylerinin öğrenciden daha sorunlu olduğu yönündedir.” (K2)

“Sevgisizlik değer görmeme kendini ifade edememe...” (K5)

“Aile içinde yeterli ahlaki eğitimin verilmesi, çocuğun duygu ve düşüncelerinin dikkate alınmaması nedeniyle öğrencinin davranış bozukluklarına dikkat çekmek istemesi.” (K6)

“Aile sorunları. Şımartılmış çocuklar.” (K8)

Öğretme-Öğrenme Sürecinde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Etkili Stratejiler

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve öğretmenlere üçüncü sırada yöneltilen “Öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik hangi stratejilerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin?” şeklindeki açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Öğretme-Öğrenme Sürecinde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Etkili Stratejilere İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
İletişim ve yönlendirme	Basit ya da başlangıç aşamasındaki olumsuz davranışları görmezden gelip davranışın sönmesini beklemek	2	K1,9
	Ergenlerle iletişim kurmayı bilmek	2	K3,8
	Öğrenci ile diyalog kurmak	2	K1,3
	Çocuklara empatinin önemini anlatmak	1	K7
	Gerektiğinde öğrenciyi psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerine ve uzmanlara yönlendirmek	1	K10
	Öğrenciye “değerli olduğu” mesajını vermek	1	K3
	Öğrenciye herkesin aynı dili kullanması	1	K4
	Sorunlu öğrenciyi daha fazla gözlem altında tutmak	1	K2
Eğitim Ortamını Düzenleme ve Motivasyon	Okul kurallarını ve nedenlerini anlatmak	2	K3,7
	Öğrenciye sorumluluklar yüklemek	2	K1,2
	Öğrenciyi öğrenme sürecinde daha aktif hale getirmek	2	K9,11
	Başarıyı ödüllendirmek	1	K9
	Öğrenci merkezli eğitim yapmak	1	K9
Önleyici Stratejiler ve Sosyal Gelişimi Destekleme	Öğrencinin dersle ilgili olumlu özelliklerini ön plana çıkarmak	1	K9
	İstenmeyen davranışın nedenlerini doğru tespit etmeye çalışmak	3	K5,6,10
	Aile-okul-öğrenci üçgenini verimli ve aktif hale getirmek	2	K5,8
	İstenmeyen davranışlar ortaya çıkmadan önce öğrencilere konuyla ilgili seminer veya konferanslar verilmesini sağlayarak önlem almak	1	K10
	Öğrencinin mutlu hissedeceği sosyal aktiviteler düzenlemek	1	K3
Öğrenciyi sanat-spor vs. alanlara yönlendirmek	1	K5	

Tablo 4 incelendiğinde; öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik etkili stratejilere ilişkin katılımcı görüşlerinin; iletişim ve yönlendirme (f=11); eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon (f=9), önleyici stratejiler ve sosyal gelişimi destekleme (f=8) olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir.

Öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik etkili stratejiler kapsamında iletişim ve yönlendirme teması altında; basit ya da başlangıç aşamasındaki olumsuz davranışları görmezden gelip davranışın sönmesini beklemek, ergenlerle iletişim kurmayı bilmek, öğrenci ile diyalog kurmak, çocuklara empatinin önemini anlatmak, gerektiğinde öğrenciyi psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerine ve uzmanlara yönlendirmek, öğrenciye “değerli olduğu” mesajını vermek, öğrenciye herkesin aynı dili kullanması, sorunlu öğrenciyi daha fazla gözlem altında tutmak şeklinde 8 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre; katılımcıların iletişim ve yönlendirme teması altında en çok basit ya da başlangıç aşamasındaki olumsuz davranışları görmezden gelip davranışın sönmesini beklemek (f=2), ergenlerle iletişim kurmayı bilmek (f=2) ve öğrenci ile diyalog kurmak (f=2) stratejilerine başvurdukları anlaşılmaktadır. İletişim ve yönlendirme teması altındaki stratejilere ilişkin katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Sorunlu öğrenci ile diyalog çok önemli. ...Görmezden gelip davranışın sönmesini bekleme ise davranışın başlangıç aşamasında kullanılacak bir argümandır.” (K1)

“Diğer öğrencilere nazaran daha fazla gözlem altında tutmak.” (K2)

“Okuldaki tüm çalışanların ergenlik dönemi özellikleri ve ergenlerle iletişim konularını biliyor olması ve öğrenciyi ile ilişkilerimizi güçlendirir. Öğrenciye ‘Sen değerlisin’ mesajının verilmesi öğretmenlerini otoriter olarak görmesini azaltır.” (K3)

“Öğrenciye herkesin aynı dili kullanarak o davranışın yanlış olduğu konusunda geri bildirim yapması gerekir. Çünkü okul ortamında bir eğitimci geri bildirim sağlarken başka biri

görmezden gelirse davranış sönmez ya da kaybolmaz aksine çözülmesi çok daha zor bir şekilde karşımıza çıkar.” (K4)

“Çocuklara empatinin önemini anlatmak, bu hayatta sadece kendilerinin olmadığını ve başkalarına da saygı göstermemiz gerektiğini anlatmaktır.” (K7)

“Altan alan tavırla iletişim kurma.” (K8)

“Basit olumsuz davranışları görmezden gelmek.” (K9)

“Öğrencinin istenmeyen davranışlarının kaynağı bulunduğundan sonra okul psikolojik ve rehberlik öğretmenlerine yönlendirilerek çözüm bulunabilir. Eğer okul rehberlik öğretmenleri çözüm getiremezse gerekli uzmanlara başvurulabilir.” (K10)

Eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon teması altında; okul kurallarını ve nedenlerini anlatmak, öğrenciye sorumluluklar yüklemek, öğrenciyi öğrenme sürecinde daha aktif hale getirmek, başarıyı ödüllendirmek, öğrenci merkezli eğitim yapmak, öğrencinin dersle ilgili olumlu özelliklerini ön plana çıkarmak şeklinde 6 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre; katılımcıların eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon teması altında en çok okul kurallarını ve nedenlerini anlatmak (f=2), öğrenciye sorumluluklar yüklemek (f=2) ve öğrenciyi öğrenme sürecinde daha aktif hale getirmek (f=2) stratejilerine başvurdukları anlaşılmaktadır. Eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon teması altındaki stratejilere ilişkin katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“...Bir başka strateji de onlara sorumluluklar yüklemek olabilir.” (K1)

“Sorunlu olduğunu düşündüğüm öğrenciye genellikle sınıf başkanlığı tarzı yüksek sorumluluk gerektiren ödevler verme. Yapılması gereken iş ve işlemlerde sorunlu öğrenciyi daha aktif kullanma ve pekiştiricilerle davranış değişikliği yaratma çabaları. ...Bu sayede öğrencideki olumsuz davranışın azalmasına, olumlu davranışlarının pekiştirilerek olumsuz davranışlarının önüne geçmesini temenni ediyorum.” (K2)

“Okul kurallarının ve nedenlerinin anlatılması kural ihlalini azaltır.” (K3)

“Sınıfta kurallar oluşturulmalı ve kendileri de yanlış yaptıklarında bu hatırlatma yapılmalıdır.” (K7)

“Öğrenci merkezli eğitim. ...Başarıyı ödüllendirme, öğrencinin ders ile ilgili olumlu özelliklerini ön plana çıkarma. Öğrenciyi derste aktif hale getirme.” (K9)

“Araştırma ve inceleme yöntemiyle öğrenme stratejisiyle öğrenci öğrenme sürecinde daha aktif olacaktır.” (K11)

Önleyici stratejiler ve sosyal gelişimi destekleme teması altında; istenmeyen davranışın nedenlerini doğru tespit etmeye çalışmak, aile-okul-öğrenci üçgenini verimli ve aktif hale getirmek, istenmeyen davranışlar ortaya çıkmadan önce öğrencilere konuyla ilgili seminer veya konferanslar verilmesini sağlayarak önlem almak, öğrencinin mutlu hissedeceği sosyal aktiviteler düzenlemek, öğrenciyi sanat-spor vs. alanlara yönlendirmek şeklinde 5 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre; katılımcıların önleyici stratejiler ve sosyal gelişimi destekleme teması altında en çok istenmeyen davranışın nedenlerini doğru tespit etmeye çalışmak (f=3), aile-okul-öğrenci üçgenini verimli ve aktif hale getirmek (f=2) stratejilerine başvurdukları anlaşılmaktadır. Önleyici stratejiler ve sosyal gelişimi destekleme teması altındaki stratejilere ilişkin katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Okulda kendisini mutlu hissedeceği sosyal aktiviteler olması arkadaş ve öğretmenleri ile iletişimini güçlendirir.” (K3)

“Kurum kültürü nedenleri doğru tespit etme, aile okul öğrenci üçgenin verimli şekilde aktif hale getirme ve paralel olarak öğrenciyi sanat spor vs. alanlarına yönlendirme.” (K5)

“Öğrencinin yaptığı davranışın nedenine bakılmalı ve öğrenci ilgisine göre görevlendirilmesi.” (K6)

“Aile ile hareket etme. Önce ailenin ikna edilmesi gerekiyor. Ailelerin öğretmene saygısız tavırları ve güvenmemeleri sebebiyle çocuklara ulaşamıyoruz.” (K8)

“Öğrenme-öğretme sürecindeki istenmeyen davranışlar ortaya çıkmadan önce veya çıkmasına engel olmak için öğrencilere konuyla ilgili seminer veya konferanslar verilerek önlem alınabilir.” (K10)

Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Öğretmenin Rolü ve Öğretmenlerin Yararlanabilecekleri Yöntem ve Stratejiler

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve öğretmenlere yöneltilen “Sizce sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenin rolü nedir? Öğretmenler ne tür yöntemler ya da stratejilerden yararlanabilir?” şeklindeki açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Öğretmenin Rolü ve Öğretmenlerin Yararlanabilecekleri Yöntem ve Stratejilere İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f	Katılımcı
Öğretmenin Rolü ve Rehberliği	İstenmeyen davranışın altında yatan temel nedenlere odaklanmak	2	K2,3
	Öğretmenlerin çocuklara rol model ve örnek olması	2	K4,7
	İşitsel ve görsel materyaller ile öğrencinin dikkatini toplamasına yardımcı olmak	1	K10
	Ödüllendirmek	1	K9
	Öğrencinin öğrenme düzeyini ve çalışmalarını takip etmek	1	K9
	Öğrenciye rehberlik etmek	1	K10
	Öğrenciyi idareye havale ederek çözümü idareden beklemek	1	K1
	Öğretmen sorumlu davranmalı ve otorite sahibi olmalı	1	K8
	Öğretmenin istenmeyen davranışların ortaya çıkmasındaki negatif rolü	1	K10
	Soru çözümü	1	K8
İletişim stratejileri	Tutarlı davranmak	1	K9
	Öğrenciye değer vermek ve onu anlamaya çalışmak	4	K3,5,7,10
	Öğrenciyi tanımak	2	K4,9
	Veli ile görüşmek	2	K1,2
	Aile ile iletişim kurmak	1	K9
	Öğrenci ile görüşmek	1	K2
Öğrencinin derse katılımını teşvik eden stratejiler	Öğrenciye empati kurmanın önemini anlatmak	1	K7
	Öğrenme ortamını tek düzelikten çıkarmak ve öğrencinin sürece aktif katılımını sağlamak için oyun, drama, çalışma grubu kurmak gibi farklı yöntemler denemek	3	K3,10,11
	İstenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıf içi ve dışı görevler vererek yönlendirmek	1	K6
	Öğrenci merkezli öğretim	1	K8
	Öğrencinin derse etkin katılımını sağlamak	1	K9
Öğrencinin güçlü yanlarını ortaya çıkaracak etkinlikler planlamak	1	K3	

Tablo 5 incelendiğinde, sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenin rolü ve öğretmenlerin yararlanabilecekleri yöntem ve stratejilere ilişkin katılımcı görüşlerinin; öğretmenin rolü ve rehberliği (f=13), iletişim stratejileri (f=11), öğrencinin derse katılımını teşvik eden stratejiler (f=7) olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir.

Öğretmenin rolü ve rehberliği teması altında; istenmeyen davranışın altında yatan temel nedenlere odaklanmak, öğretmenlerin çocuklara rol model ve örnek olması, işitsel ve görsel materyaller ile öğrencinin dikkatini toplamasına yardımcı olmak, ödüllendirmek, öğrencinin öğrenme düzeyini ve çalışmalarını takip etmek, öğrenciye rehberlik etmek, öğrenciyi idareye havale ederek çözümü idareden beklemek, öğretmen sorumlu davranmalı ve otorite sahibi olmalı, öğretmenin istenmeyen davranışların ortaya çıkmasındaki negatif rolü, soru çözümü, tutarlı davranmak şeklinde 11 adet kod belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar en çok, istenmeyen davranışın altında yatan temel nedenlere odaklanmak (f=2) ile öğretmenlerin çocuklara rol model ve örnek olması (f=2) stratejileri üzerinde durmuşlardır. Katılımcıların öğretmenin rolü ve rehberliği teması altındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Öğretmen merkezli bir eğitim öğretim yapısından geldiğimiz için burada öğretmenin rolü çok büyüktür. Her öğretmenin bu tür olaylarla farklı baş etme yöntemleri vardır. Diğer bir deyişle her yiğidin yoğurt yiyişi farklıdır. Böyle bir olayla karşılaştığında veli görüşmesi yapan öğretmen varken aynı benzer davranış için öğrenciyi idareye götürüp idareden olayı çözmesini bekleyen öğretmen de vardır.” (K1)

“Eğer öğretmen otoriter bir yapıdaysa istenmeyen öğrenci davranışlarına aşırı tepki verecektir. Eğer serbest bir tutum takınıyorsa bu kez de duyarsız ve tepkisiz davranabilir. Her iki durumda istenmeyen davranışın tekrarlanması yönünde bir hareket olacaktır. Oysa yapılması gereken şey istenmeyen davranışın altında yatan temel nedenlere odaklanmaktır. Eğer neden yani problem bulunursa onun çözümü için ilk adımı atılmış olur.” (K2)

“Öğretmen öğrenciyi tanımaya çalışıp istenmeyen davranışına sebep olan faktörleri belirlemesi uygulayacağı stratejiyi belirlemesini sağlar.” (K3)

“Örnek olmak da lazım tabi ki ama şu an gençler kendilerini anlamadığına inandıkları kişileri de örnek olarak almıyorlar.” (K4)

“Davranışlar önce aile ortamında oluşturulur ve toplumun en küçük yapı taşı aile ortamında bu öğretilen davranışları sergilemek daha kolaydır ama zaman içerisinde çocuklar bu küçük bir topluluktan okul gibi daha büyük bir topluluğa geçiş süreci başlar. Bu öğrendikleri davranışları göstereceği ilk büyük alan okuldur. Burada okul içerisindeki kurallara uymayı, uyum sağlamayı,

arkadaş edinmeyi, başka fikirlere saygı duymayı ve onları anlamaya esas olarak burada başlar. Öğretmenler de esas olarak burada devreye girerler ve çocuklara rol model ve örnek olmaları gerekmektedir.” (K7)

“Öğretmen sorumlu ve otorite sahibi olmak zorunda. Soru çözümü.” (K8)

“Öğretmenin rolü büyüktür. Öğrenmede öğretmenin kullandığı yöntemler önemlidir. ...Tutarlılık. Öğrencinin öğrenme düzeyini ve çalışmalarını takip etme. ...Ödüllendirme.” (K9)

“Öğretmenin rolü kesinlikle çok büyüktür. ...Materyal olarak gerek işitsel gerek görsel materyaller ile öğrencinin dikkatini toplamasına yardımcı olabilir. ...Öğretmenin pozitif rolünün yanında sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında negatif bir payı vardır. Öğretmen, ders işleyiş şekli, öğrenciye karşı tutumu ve baskısı yüzünden de öğrencinin bu istenmeyen davranışlarının ortaya çıkması için bir neden olabilir. Örneğin; öğretmen öğrenciye baskı kurmaya çalışıyor ise öğrenci protesto amaçlı derste arkadaşlarıyla konuşuyor veya derste sorulan sorulara cevap vermiyor olabilir.” (K10)

İletişim stratejileri teması altında; öğrenciye değer vermek ve onu anlamaya çalışmak, öğrenciyi tanımak, veli ile görüşmek, aile ile iletişim kurmak, öğrenci ile görüşmek, öğrenciye empati kurmanın önemini anlatmak şeklinde 6 adet kod belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar en çok, öğrenciye değer vermek ve onu anlamaya çalışmak (f=4), öğrenciyi tanımak (f=2) veli ile görüşmek (f=2) stratejileri üzerinde durmuşlardır. Katılımcıların iletişim stratejileri teması altındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Problemin nedenini bulmaya çalışma, veli ile görüşme, öğrenci ile görüşme stratejileri kullanılabilir.” (K2)

“Samimi bir dil kullanarak öğrenciye değer verdiğimizizi hissettirmek istenmeyen davranışları azaltır.” (K3)

“Öğrenciyi tanımak ve onlara yoldaş olmak gerekiyor.” (K4)

“Öğrenciye değer vererek severek iletişim kurarak anlamaya çalışarak amaç kazanmak olmalı öğrenciyi hayata katmak olmalı ve ben senin için buradayım ve sen benim için varsın ve değerlisin hissiyatını aktarmalı.” (K5)

“Öğretmenlerin onları bir birey olarak gördüğünü, onlara saygı duyduğunu davranışsal olarak gösterilmeli ve anlatılmalıdır. Ve kendilerinin de bir başkasına da her anlamda saygı göstermesi gerektiği ve empati kurmanın insan için toplum için ne kadar önemli olduğu anlatılmalı ve bununla ilgili gerekli rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.” (K7)

“Öğrenciyi tanıma. ...Aile ile iletişim.” (K9)

“Her şeyden önce öğretmen öğrencinin de bir birey olduğunu göz ardı etmeyebilir.” (K10)

Öğrencinin derse katılımını teşvik eden stratejiler teması altında; öğrenme ortamını tek düzelikten çıkarmak ve öğrencinin sürece aktif katılımını sağlamak için oyun, drama, çalışma grubu kurmak gibi farklı yöntemler denemek; istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıf içi ve dışı görevler vererek yönlendirmek; öğrenci merkezli öğretim; öğrencinin derse etkin katılımını sağlamak; öğrencinin güçlü yanlarını ortaya çıkaracak etkinlikler planlamak şeklinde 5 adet kod belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar sıklıkla, öğrenme ortamını tek düzelikten çıkarmak ve öğrencinin sürece aktif katılımını sağlamak için oyun, drama, çalışma grubu kurmak gibi farklı yöntemler denemek (f=3) stratejisine başvurmanın yararlı olacağı görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların öğrencinin derse katılımını teşvik eden stratejiler teması altındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Dersi anlamakta güçlük çeken öğrenciyi farklı yöntemlerle ya da ona sınıfta görevler vererek derse katamazsak sınıfta istemediğimiz davranışlar görmemiz kaçınılmaz olur. Derste her öğrencinin dikkatini çekmek, öğrenme ortamını tek düzelikten çıkarmak için oyun, drama, öğrenciyi etkinliklerle derse katmak, öğrencinin güçlü yanlarını ortaya çıkaracak etkinlikler planlamak.” (K3)

“İstenmeyen davranış gösteren öğrenciye sınıf içi veya dışı görevler vererek yönlendirme yapılabilir.” (K6)

“Öğrenci merkezli öğretim.” (K8)

“Öğrencinin derse etkin katılımına önem verme.” (K9)

“Öğretmen bu davranışları ortadan kaldırmak için öğrencinin derse ilgisini çekmek için çeşitli etkinlikler, alıştırmalar veya oyunlar oynayabilir.” (K10)

“Öğrencinin süreçte aktif olmasını sağlamalıdır. Drama, çalışma grupları gibi teknikler.” (K11)

SONUÇ

Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına yönelik görüşlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada aşağıda belirtilen bulgu ve sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma sonuçlarına göre; öğrenme-öğretme süreçlerinde en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının, davranış bozuklukları teması ile okul ve sınıf kurallarına uymama teması altında toplandığı görülmüştür. Davranış bozuklukları teması altında öğrenme-öğretme süreçlerinde en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları; öğretmene saygısızlık, akran zorbalığı, kaba ve küfürlü konuşmak, alay etmek, sözlü taciz, şiddete başvurmak, başkalarını dinlememek, hakaret etmek, kavga etmek, ukalalık etmek olarak belirlenmiştir. Buna göre bu tema altında katılımcılarca en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları; öğretmene saygısızlık, akran zorbalığı, kaba ve küfürlü konuşmak, alay etmek, sözlü taciz, şiddete başvurmak şeklinde sıralanmaktadır. Okul ve sınıf kurallarına uymamak teması altında en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları; dersin akışını bozmak, derslere karşı ilgisizlik, derste konuşmak, derste uyumak, okul dışında dersle ilgili sorumlulukları yerine getirmemek, ders dışı etkinliklerle uğraşmak, ders için gerekli bilgileri not etmemek, ders materyallerini yanında bulundurmamak, derse geç girmek, derse odaklanamamak, dersi dinlememek, kopya çekmek, okulda sigara içmek, okuldan izinsiz ayrılmak, sınıfın huzurunu bozmak, sorulan sorulara cevap vermemek, sorumluluktan kaçınmak, telefonunu derse girerken teslim etmemek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Aküzüm, Yavaş, Çetin & Uçar, (2015) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlikler taşımaktadır. Baş ve Beyhan, (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlikler taşımaktadır. Buna göre katılımcılarca okul ve sınıf kurallarına uymamak teması altında en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının; dersin akışını bozmak, derslere karşı ilgisizlik, derste konuşmak, derste uyumak, okul dışında dersle ilgili sorumlulukları yerine getirmemek olduğu anlaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerine ilişkin katılımcıların görüşleri; öğretmen ve okul ile ilgili nedenler, kişisel nedenler, ailevi nedenler olmak üzere üç tema altında toplanmaktadır. Öğretmen ve okul ile ilgili nedenler teması altında; öğrencinin dikkat eksikliği ve derse odaklanamaması, öğrencinin ilgisinin çekilememesi, öğrencinin bazı kuralların nedenini anlamlandırılmaması, öğrenciler arasında saygının önemini yitirmiş olması, öğrencinin kendisini okula ait hissetmemesi, öğrencinin yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmemesi, öğretmenlerin öğrenci ile iletişim kurarken iletişim engellerini kullanıyor olması nedenleri belirlenmiştir. Buna göre; öğrencinin dikkat eksikliği ve derse odaklanamaması ile öğrencinin ilgisinin çekilememesi, öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmen ve okul ile ilgili nedenleri arasında ilk sıralarda yer almıştır. Kişisel nedenler teması altında ise; geleceğe dair ümitsizlik ve hedefsizlik, ergenlik döneminde bağımsız olma ihtiyacı, derse hazırlıklı gelmeme, geçmiş konularla ilgili bilgi eksikliği, kitap okuma alışkanlığının olmaması, motivasyon eksikliği, otoriteye başkaldırma dürtüsü, sosyal medya ve sanal dünyada yaşama şeklinde 8 adet kod belirlenmiştir. Buna göre; öğrencinin geleceğe dair ümitsizlik ve hedefsizliği öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının kişisel nedenleri arasında ilk sırada gelmektedir. Ailevi nedenler teması altında; sorunlu aile yapısı, aile ortamında çocukların şımartılmış olması, aile içinde çocuğun duygu ve düşüncelerinin dikkate alınmaması, aile içinde yeterli ahlaki eğitimin verilmemesi, sevgisizlik, değer görmeme, kendini ifade edememe şeklinde 5 adet kod belirlenmiştir. Buna göre; sorunlu aile yapısı ile aile ortamında çocukların şımartılmış olması öğretme-öğrenme sürecinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının kişisel nedenleri arasında en başta gelmektedir. Çelebi ve Çopur, (2015) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlikler taşımaktadır. Ailevi nedenler teması altında; sorunlu aile yapısı, aile ortamında çocukların şımartılmış olması, aile içinde çocuğun duygu ve düşüncelerinin dikkate alınmaması, aile içinde yeterli ahlaki eğitimin verilmemesi, sevgisizlik, değer görmeme, kendini ifade edememe şeklinde bulgular elde edilmiştir. Demir, (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlikler taşımaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik etkili stratejilere ilişkin katılımcı görüşleri; iletişim ve yönlendirme, eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon, önleyici stratejiler ve sosyal gelişimi destekleme olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik etkili stratejiler kapsamında iletişim ve yönlendirme teması altında; basit ya da başlangıç aşamasındaki olumsuz davranışları görmezden gelip davranışın sönmesini beklemek, ergenlerle iletişim kurmayı bilmek, öğrenci ile diyalog kurmak, çocuklara empatinin önemini anlatmak, gerektiğinde öğrenciyi psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerine ve uzmanlara yönlendirmek, öğrenciyeye ‘değerli olduğu’ mesajını vermek, öğrenciyeye herkesin aynı dili kullanması, sorunlu öğrenciyi daha fazla gözlem altında tutmak şeklinde 8 adet kod bulunmuştur. Buna göre; katılımcıların iletişim ve yönlendirme teması altında en çok basit ya da başlangıç aşamasındaki olumsuz davranışları görmezden gelip davranışın sönmesini beklemek, ergenlerle iletişim kurmayı bilmek ve öğrenci ile diyalog kurmak stratejilerine başvurdukları anlaşılmaktadır. Eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon teması altında; okul kurallarını ve nedenlerini anlatmak, öğrenciyeye sorumluluklar yüklemek, öğrenciyi öğrenme sürecinde daha aktif hale getirmek, başarıyı ödüllendirmek, öğrenci merkezli eğitim yapmak, öğrencinin

dersle ilgili olumlu özelliklerini ön plana çıkarmak şeklinde kodları belirlenmiştir. Buna göre; katılımcıların eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon teması altında en çok okul kurallarını ve nedenlerini anlatmak, öğrenciye sorumluluklar yüklemek ve öğrenciyi öğrenme sürecinde daha aktif hale getirmek stratejilerine başvurdukları anlaşılmaktadır. Önleyici stratejiler ve sosyal gelişimi destekleme teması altında ise; istenmeyen davranışın nedenlerini doğru tespit etmeye çalışmak, aile-okul-öğrenci üçgenini verimli ve aktif hale getirmek, istenmeyen davranışlar ortaya çıkmadan önce öğrencilere konuyla ilgili seminer veya konferanslar verilmesini sağlayarak önlem almak, öğrencinin mutlu hissedeceği sosyal aktiviteler düzenlemek, öğrenciyi sanat-spor vs. alanlara yönlendirmek kodları belirlenmiştir. Buna göre; katılımcıların önleyici stratejiler ve sosyal gelişimi destekleme teması altında en çok istenmeyen davranışın nedenlerini doğru tespit etmeye çalışmak, aile-okul-öğrenci üçgenini verimli ve aktif hale getirmek stratejilerine başvurdukları anlaşılmaktadır. Erdem & Egemen, (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlikler taşımaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretme-öğrenme sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik etkili stratejiler üç tema altında toplanmıştır. İletişim ve yönlendirme stratejileri, basit olumsuz davranışları görmezden gelmek, ergenlerle iletişim kurmayı bilmek ve öğrenciyle diyalog kurmak üzerine odaklanmaktadır. Eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon stratejileri, okul kurallarını açıklamak, sorumluluk yüklemek ve öğrencilerin daha aktif olmalarını teşvik etmek üzerine yoğunlaşmaktadır. Önleyici stratejiler ve sosyal gelişimi destekleme stratejileri ise istenmeyen davranışların nedenlerini doğru tespit etmeye çalışmak, aile-okul-öğrenci işbirliğini güçlendirmek ve öğrencilere mutluluk verecek sosyal aktiviteler düzenlemek gibi önlemleri içermektedir. Gökçe, (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlikler taşımaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenin rolü ve öğretmenlerin yararlanabilecekleri yöntem ve stratejilere ilişkin katılımcı görüşlerinin; öğretmenin rolü ve rehberliği, iletişim stratejileri, öğrencinin derse katılımını teşvik eden stratejiler olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Öğretmenin rolü ve rehberliği teması altında; istenmeyen davranışın altında yatan temel nedenlere odaklanmak, öğretmenlerin çocuklara rol model ve örnek olması, işitsel ve görsel materyaller ile öğrencinin dikkatini toplamasına yardımcı olmak, ödüllendirmek, öğrencinin öğrenme düzeyini ve çalışmalarını takip etmek, öğrenciye rehberlik etmek, öğrenciyi idareye havale ederek çözümü idareden beklemek, öğretmen sorumlu davranmalı ve otorite sahibi olmalı, öğretmenin istenmeyen davranışların ortaya çıkmasındaki negatif rolü, soru çözümü, tutarlı davranmak şeklinde 11 adet yöntem ve strateji belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar en çok, istenmeyen davranışın altında yatan temel nedenlere odaklanmak ile öğretmenlerin çocuklara rol model ve örnek olması stratejileri üzerinde durmuşlardır. İletişim stratejileri teması altında; öğrenciye değer vermek ve onu anlamaya çalışmak, öğrenciyi tanımak, veli ile görüşmek, aile ile iletişim kurmak, öğrenci ile görüşmek, öğrenciye empati kurmanın önemini anlatmak stratejileri belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar en çok, öğrenciye değer vermek ve onu anlamaya çalışmak, öğrenciyi tanımak, veli ile görüşmek stratejileri üzerinde durmuşlardır. Öğrencinin derse katılımını teşvik eden stratejiler teması altında ise; öğrenme ortamını tek düzelikten çıkarmak ve öğrencinin sürece aktif katılımını sağlamak için oyun, drama, çalışma grubu kurmak gibi farklı yöntemler denemek; istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi sınıf içi ve dışı görevler vererek yönlendirmek; öğrenci merkezli öğretim; öğrencinin derse etkin katılımını sağlamak; öğrencinin güçlü yanlarını ortaya çıkaracak etkinlikler planlamak stratejileri belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar sıklıkla, öğrenme ortamını tek düzelikten çıkarmak ve öğrencinin sürece aktif katılımını sağlamak için oyun, drama, çalışma grubu kurmak gibi farklı yöntemler denemek stratejisine başvurmanın yararlı olacağı görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. Gümüş, (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlikler taşımaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkmak için üç temel strateji üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Bunlar öğretmenin rolü ve rehberliği, iletişim stratejileri ve öğrencinin derse katılımını teşvik eden stratejilerdir. Öğretmenler, davranışların temel nedenlerine odaklanma, öğrencilere değer verme, oyun ve etkinliklerle katılımı teşvik etme gibi stratejileri sıkça kullanmaktadır. Sadık, (2000) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlikler taşımaktadır.

Araştırma sonuçlarına dayanarak, öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- ✓ İletişim ve yönlendirme stratejileri önemlidir: Öğretmenler, öğrencilerle iletişim kurarken empati kurmayı ve öğrencileri anlamaya çalışmayı önemsemelidir. Öğrencilere değer vermek, onları tanımak ve onlarla düzenli görüşmeler yapmak, istenmeyen davranışların önlenmesinde etkili olabilir. Ayrıca, basit olumsuz davranışları görmezden gelerek davranışın sönmesini beklemek ve gerektiğinde öğrenciyi rehberlik hizmetlerine yönlendirmek de etkili bir strateji olabilir.
- ✓ Eğitim ortamını düzenleme ve motivasyon stratejileri kullanılmalıdır: Öğretmenler, öğrencilerin derslere aktif katılımını teşvik etmek için okul kurallarını ve nedenlerini açıklamalı, öğrencilere sorumluluklar yüklemeli ve öğrenme sürecini daha ilgi çekici hale getirmek için çeşitli yöntemler denemelidir. Başarıyı ödüllendirmek ve öğrenci merkezli eğitim yöntemlerine başvurmak da motivasyonu artırabilir.

- ✓ Önleyici stratejilere ve sosyal gelişimi desteklemeye odaklanılmalıdır: İstenmeyen davranışların nedenlerini doğru tespit etmek ve bunları önlemek için aile-okul-öğrenci işbirliği önemlidir. Öğrencilere konuyla ilgili seminer veya konferanslar düzenlemek, mutlu hissedecekleri sosyal aktiviteler düzenlemek ve öğrencileri sanat, spor gibi alanlara yönlendirmek önleyici stratejiler olarak kullanılabilir.
- ✓ Öğretmenlerin rolü ve rehberliği vurgulanmalıdır: Öğretmenler, istenmeyen davranışların altında yatan temel nedenlere odaklanmalı ve öğrencilere rol model ve örnek olmalıdır. İşitsel ve görsel materyaller kullanarak öğrencilerin dikkatini toplamak, öğrencilere rehberlik etmek ve tutarlı davranışlar sergilemek önemlidir. Ayrıca, öğretmenlerin soru çözümüne aktif olarak katılmaları ve otorite sahibi olmaları da etkili olabilir.
- ✓ Bu öneriler, öğretmenlere sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarıyla başa çıkmada yardımcı olabilir ve olumlu bir öğrenme ortamının oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Aküzüm, C., Yavaş, T., Çetin, T. & Uçar, M. B. (2015). İlköğretim kurumu öğrencilerinin devamsızlık ve okul terki nedenleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 167-192.
- Baş, G., ve Beyhan, Ö. (2013). Öğretmen adaylarının öğretme-öğrenme anlayışları ile öğrenci kontrol ideolojileri arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 14-26.
- Başar, H. (1999). Sınıf yönetimi, 7,8 117, 165,166,167, İstanbul: Meb. Yayınları.
- Celep, C. (2004). Sınıf yönetimi ve disiplini, Ankara: Anı Yayıncılık, 2. Basım
- Çalık, T. (2003). Sınıf yönetimi ve özellikleri. Leyla K. (Ed.) Sınıf yönetimi (ss. 3-4) Ankara: Nobel.
- Çelebi, M., ve Çopur, K. D. (2015). Öğrencilerin okula yönelik tutumları ile ailenin sosyoekonomik yapısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Niğde İli örneği. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 786-814.
- Demir, F. (2013). Öğrencilerin disiplinsiz davranışları ve bu davranışların sebepleri. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Erdem, A. R., & Egemen, Ö. (2016). Sınıf öğretmenlerinin davranış yönetiminde karşılaştığı sorun davranışlar []. *Ön Söz*, 193.
- Gökçe, F. (2016). Sınıfta öğrenme ve öğretme Sürecinin yönetimi, Ankara: Pegem Akademi, 368- 372.
- Gümüş, E. (2016). Türkçe Öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri, Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Hemde, A. (2010). İlköğretim okulları 1.-5. sınıflarda karşılaşılan disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve tutumları üzerine bir araştırma, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kıran, H. (Ed).(2008). Etkili Sınıf yönetimi, Anı yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (2009). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. L. (Ed.) Sınıf yönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sadık, Ö. (2000). İlköğretim I aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 40-123.
- Tahiroğlu, M. (2019). İlkokul Öğrencileri Nasıl Bir Öğretmen İstiyor? 1. *Third Sector Social Economic Review*, 54(4), 1916-1936.
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, İ., ve Aydın, N. (2019). Liselerde istenmeyen öğrenci davranışlarını konu edinen çalışmaların meta sentez yöntemiyle incelenmesi. *Elementary Education Online*, 18(4).
- Yıldırım, İ., ve Durdağı, A. (2016). İstenmeyen öğretmen davranışları ile öğrencilerin okula yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 88-103.
- Yüksel, G. (2003). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. L. Küçükahmet (Ed.) Sınıf yönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.